

KENT MODELLERİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KENT YÖNETİMİ

*Hüseyin DURGUTER**

ÖZET

İnsanoğlunun toplu yaşam merkezi olan kentler; özellikle 19. yüzyılın sonlarından itibaren ekonomik, sosyal, politik etmenlerden dolayı etkilenmiş ve değişime uğramıştır. Günümüz bilgi ve enformasyon çağında ise kentler; insanoğluna yetersiz gelmekte, ihtiyaçlarını ve güvenliğini sağlayamamaktadır.

Kentlerin geçmiş nesillerden devralınıp, bugünkü sakinlerine kaliteli bir yaşam tarzı sunmaları ve gelecek nesillere de kullanılabilir şekilde teslim edilmesi önem arz etmektedir. Bu ise kentlerin inşasının ve yönetiminin insan ve çevre odaklı olmak üzere köklü değişim ve dönüşümünü gerektirir.

Mevcut bulunan şehirler insanların gündelik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak kalmaktadır. Her şeyin insanın kaliteli bir yaşam sürmesi için kurgulandığı günümüz dünyasında kent şekilleri de değişmektedir. Bu durum ise gelişen ve dönüşen dünyamızda yeni şehir anlayışları ve modelleri ortaya çıkarmıştır. Bilgi ve enformasyon çağının gereklerine uygun ve ihtiyaçlarını karşılayan yeni kent modelleri geliştirmiştir.

Varolan kentler ya ihtiyaca cevap verememekte, ya eskimekte ya da insanların hayatını kargaşaya sürüklemektedir. Kentler dönüşüm projeleriyle yaşanabilir mekanlar haline getirilmeye, kaliteli bir yaşam imkanı verebilecek duruma getirilmeye çalışılmaktadır.

Türkiye’de belediyelerin büyük bir bölümü küçük ölçekli ve kırsal karakterlidir. Bu yerleşim birimlerinin kırsal özelliklerinden kurtulamadığı, dolayısıyla her belediye biriminin gerçek anlamda “kent” olarak kabul edilemeyeceği vurgulanmaktadır.

Sürdürülebilir kent yönetimi açısından Belediye yönetimlerinin, Sivil Toplum Kuruluşları aracılığı ile kent insanını karar sürecine katmaları hem katılımcılık ilkesinin gerçekleşmesine, hem de doğru kararlar alma şansına sahip olunmasına katkı sağlayacaktır. Bununla birlikte yönetimler, alınan kararların uygulanması aşamasında gerekli destekleri daha başlangıçta elde etme olanağına kavuşmuş olacaktırlar.

Bu çalışmada; geliştirilen kent modelleri ve kentlerin bir organizma gibi yaşamını devam ettirebilmesi için sürdürülebilir kent yönetimleri konusu irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kent, Kentsel dönüşüm, Belediye, Sürdürülebilir Kentsel Yönetim.

* Öğretmen, MEB, El-mek: durguter@gmail.com

MODELS OF THE CITY AND THE SUSTAINABLE URBAN MANAGEMENT

ABSTRACT

The cities, centres of the public life have been influenced by economic, social and politic factors especially since the end of the 19th century. In today's knowledge and information age, cities are inadequate for humanbeing. Also they have not met people's needs and ensured security.

It is important for cities to offer a high quality lifestyle to their residents after being taken over from older generation. It is also important that the cities are delivered the new generation usefully. The construction and management of the cities, taking human and environment into consideration, require radical changes and transformation.

Present cities are insufficient to meet the daily and social needs of people. In today's World, everything is designed to let people live a life high in quality. Also the types of the cities have changed a lot. New city models and views have appeared in our changing and developing World. The new city models have been developed according to the needs of the knowledge and information age.

Present cities haven't met the needs or have become worn-out or caused confusion in human life. It is tried to maket he cities lively places for people. The aim is to give people every opportunity in order to meet their needs during their life.

In Turkey most of the municipalities are rural and small-scale. It is implied that each municipality cannot be accepted as a city because of its rural features.

Municipality managements make urban people to involve in decision-making processthrough Sivil Service. In this way, both the principle of participation becomes reality and people have the chance to maket he right decision. And also to carry out the decision taken, the managements will have the support beforehand.

This research examines sustainable urban management so that cities and the developed city models can lead their life like a living organism.

Key Words: City, Urban Renewal, Municipality, Sustainable Urban Management.

Giriş

Yaşadığımız çağda tüm dünyada kırsaldan çeşitli nedenlerle ayrılışlar olmakta ve kentleşme oranı çok yüksek seviyelere gelmiş olup, artmaya devam etmektedir. Ülkemizde de bu durum aynı şekildedir. Kentin tanımı ile ilgili ortak bir tanım bulunmadığı için, kentleşme oranı ile ilgili de ortak bir rakam verilememektedir. Devlet İstatistik Enstitüsü, 20.000 kişinin yaşadığı yerleri şehir olarak kabul etmekteyken, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı 10.000 kişilik yerleşme alanını şehir olarak kabul etmektedir.

Turkish Studies

Bununla birlikte Kentler, ulusların küresel rekabette katılım noktalarını oluşturmaktadır. Kentler ulusların ekonomi, ticaret, gelişmişlik, teknoloji ve sosyal yaşam alanlarını ve tarzlarını da belirlemede etkin bir rol oynamaktadır. Bu açıdan “Kentsel Politika” ların oluşturulup uygulanması önem kazanmıştır.

Kentler her zaman insan yaşamında önemli olmuştur. Medeniyet kentlerle başlamış, ticaret kentlerle gelişmiş, kültür ve sanat kentlerle atılım gerçekleştirmiştir. Kentler yaşam mekânlarımız olmanın yanı sıra bizden önceki nesillerin bize bıraktığı ve bizim de gelecek nesillere bırakmamız gereken emanetlerdir.

Kentlerin sağlıklı ve sürdürülebilir gelişmesi yolu ile kent halkının yaşam kalitesinin artırılması kent yönetimlerinin temel sorumluluk alanıdır.

Kentsel hizmet anlayışında yaşanan en önemli değişim, sürdürülebilir kentleşme yaklaşımıdır.

1987 yılında Birleşmiş Milletler 42. Genel Kuruluna sunulan “Ortak Geleceğimiz” adlı raporda Sürdürülebilir Gelişme kavramı kullanılmış ve “bugünün ihtiyaçlarını, gelecek kuşakların da kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin karşılamak” olarak tanımlanmaktadır. Bu yaklaşım kent yönetimine de yansımış ve kentlerin sürdürülebilir gelişimi gündeme gelmiştir.

Bu çalışmada kent, kentleşme, kent teorileri/modelleri, kentsel dönüşüm, sürdürülebilir kent yönetimi incelenecektir. Bununla birlikte geçmişten günümüze var olan kent modelleri ve gelecekte insanlığı bekleyen kent modelleri işlenerek, sürdürülebilir kent yönetimlerinin özellikleri ortaya konmaya çalışılacaktır.

1. Kent Teorileri/Modelleri

Her şeyin insanın kaliteli bir yaşam sürmesi için kurgulandığı günümüz dünyasında kent şekilleri de değişmektedir. Varolan kentler ya ihtiyaca cevap verememekte, ya eskimekte ya da insanların hayatını kargaşaya sürüklemektedir. Kentler dönüşüm projeleriyle yaşanabilir mekanlar haline getirilmeye, kaliteli bir yaşam imkanı verebilecek duruma getirilmeye çalışılmaktadır. Bir taraftan çağın getirdiği olumsuzluklardan arınırken, çağın getirdiği teknolojik imkanlar kullanılmak istenmektedir. Bu bağlamda yeni kent teorileri ve modelleri oluşturulmaktadır. Bunlar kısaca şu şekildedir:

1.1. 3B Kent Modelleri

3B kent modelleri, mekansal verilerin 3B görselleştirilmesinin sonucu ve önemli unsurlarından birisidir. Kentsel uygulamalarda karar verme, durum belirleme, projelendirme, mühendislik uygulamaları ve birçok değişik sektörel çalışmalarda altlık oluşturmaktadır. Yani 3B kent modellerinin kullanımı neredeyse gereklilik haline gelmiştir.

3B kent modeli uygulamaları günümüzde şehir planlaması, kentsel gelişim, hizmet yönetimi, lojistik, güvenlik, iletişim, afet yönetimi, konuma dayalı hizmetler, taşınmaz değerlendirme, pazarlama ve kentsel eğlence ve eğitim amaçlı sistem ve uygulamaların önemli bir bileşeni olmuştur. Diğer taraftan analitik ve keşfe dayalı bir fonksiyonu amaçlayan bir sistem için binaların görsel ayrıntıları önemli değildir. Bu tür uygulamalarda gösterimler aracılığıyla iletilecek olan bina turu, kat adedi ya da kullanım amacı gibi tematik bilgilerin aktarımıdır.¹

Çalışma kapsamında bir yerleşim bölgesinin 3 boyutlu modelinin oluşturulması amaçlanmıştır. Söz konusu modelde binaların kat sayısına ve bina türüne göre sınıflandırılarak 3B

¹ Ali O. Doğru, D.Z Seker, Coğrafi Bilgi Sistemlerinde 3b Kent Modelleme Olanaklarının İrdelenmesi, **Tmmob Coğrafi Bilgi Sistemler Kongresi** 02-06 Kasım 2009, İzmir 2009

blok modellenmesi hedeflenmiştir. Binaların yanı sıra yerleşim bölgesine ilişkin yol, kaldırım ve otopark gibi diğer ojelelerin görselleştirilmesi de kapsam dahiline alınmıştır.²

1.1.1.3b Modellemeye Genel Bakış Ve Kısa Tarihçe

Günümüzde 3B modelleme tıptan mühendisliğe birçok alanda yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Fiziksel yeryüzünün ya da her hangi bir objenin 3B olarak modellenmesi söz konusu obje ya da objeler üzerinde bilgisayar ortamında yüksek doğruluklu değerlendirmeler yapılabilmesini sağlamaktadır. Geomatik mühendislerinin mekanı anlamak ve mekana ilişkin bilgileri en iyi şekilde iletmek üzere ürettikleri iki boyutlu (2B) baskı haritalar ileri teknolojileri kullanan uygulamalarda yetersiz kalmıştır. Bu nedenle yine bu temel haritaları baz alarak geliştirilen 3B modellerin her türlü amaç için üretimi ve kullanımı CBS'nin de etkin ve yaygın kullanımı sonucunda daha da yaygınlaşmıştır.

Tüm bu temel çalışmalar gelişen teknolojilerin de katkısıyla günümüzde ileri bir seviyeye ulaşmış ve sanal gerçeklik ve yapay zeka teknolojileri de 3B uygulamaların güncel bileşenleri haline gelmiştir. Günümüzde yaygın olarak gerçekleştirilen diğer bir uygulama da 3B Kent Planlarının tasarımıdır. Bu uygulamalar gerek planlama amaçlı gerekse İnternet ortamında bilgilendirme amaçlı olarak kullanılmaktadır. 3B Kent modelleri görsel amaçlı da kullanılmaktadır.

1.2. Mega Kent

10 milyondan fazla nüfusa sahip ve dünyadaki 19 mega kentte tanımlanacak nitelik ve özelliklerde kurulacak bir mekansal veri altyapısıyla nasıl sürdürülebilir gelişim gösterebileceği, sürekli yenilenen/değişen dinamik yapıdaki gereksinimlerinin nasıl karşılanabileceği ve bu konularda mekansal bilişimin yönetim modelinde nasıl bir yeri olduğu kavramlarında Harita (Jeodezi ve Fotogrametri, Geomatik) Mühendisliği disiplini bakış açısından görüş ve düşünceleri ortaya koymaktır. Ayrıca, hızla büyüyen mega kentlerde oluşan ciddi sosyal, ekonomik, kültürel, ekolojik, vb. sorunların çözümünde yeni bir yönetim yaklaşımına ihtiyaç vardır.

Günümüzde dünyanın önemli mega kentlerinin, bilgi çağının yaşandığı bilgi toplumunun bir parçası olan “mega kent” olarak yönetilmesi gerektiği kaçınılmazdır.

Mekansal veri altyapıları, kent bilgi sistemleri, yerel yönetimlerin çok yönlü hizmet verme gereksinimleri doğrultusunda yeni ufuklar açmakta ve sorunlara uygun çözümler sunabilmektedirler.

Gereksinmelerin saptanması, kent gelişimin kontrol altında tutulması, daha hızlı, doğru ve ekonomik hizmet üretiminin sağlanması, kadastro ve imar sorunlarına ileriye dönük kalıcı çözümler getirilmesi, belediye gelirlerinin artırılması, var olan sorunların hızlı, doğru ve ekonomik bir şekilde çözümü ancak bu şekilde sağlanabilmektedir.³

1.3. Tekno Kent

Bir teknoloji kenti nasıl kurulabilir? Dünyada ilk teknokent uygulamasının başlatıldığı Silikon Vadisi gerçekte üretimin de ötesinde bir iletişim ve sosyal ilişkiler ağıdır. Teknokentler basit bir bilim-teknoloji parkı kurulmasından ibaret değildir.

Bir teknoloji kenti ne kadar başarılı olursa; o kadar trafik sıkışıklığı, aşırı emlak fiyatları, hayat pahalılığı ve işten-ışe sıçrama hastalığından etkilenmeye adaydır.

² http://www.directionsmag.com/article.php?article_id=2209, E.T:30 Eylül 2009.

³ Caner Güney, Megakent Yönetimi Ve Mekansal Veri Altyapısı, Tmmob İstanbul İl Koordinasyon Kurulu II. İstanbul Kent Sempozyumu 20-23 Mayıs 2010, İstanbul 2010

Teknokent yönetiminin mevcut yapısı da aşamalarıyla incelenmiştir. Teknokentin işlemlerini sürdürebilmesi için bir web sunucusuna, bu proje kapsamında tutulacak kayıtları saklayabilmesi için bir veritabanı sunucusuna ve geliştirilmiş olan yazılımların kullandığı teknoloji ile ilgili lisanslama gibi yasal yükümlülükleri yerine getirilmiş olması gerekmektedir.

Teknokentler inşa aşamasında gerekli yazılımsal ve donanımsal altyapıyı sağladıktan sonra projenin geliştirilmesi aşamaları başlatılır.

Teknokentin bünyesinde yer alan, yer almak isteyen veya yer almış firmaları ve bu firmaların projelerini izlemek için kullandığı web tabanlı proje başvuru ve takip yazılımı şu anda kullanımdadır. Yazılım Elektronik ortamın sunduğu çeşitli avantajlarla sistem teknokente başvuranlar, teknokent yönetimi ve hakemler açısından getiriler sunmaktadır.

1.4. Anadolu Kent

“Anadolu kenti” kavramı ile anlatılmak istenen, Anadolu’da Selçuklu egemenlik döneminde Orta Asya Türk ve İran Türk-İslâm kentleşme ve kentlileşme deneyimleri ile Anadolu’da devralınan Bizans kültür mirası üzerinde örgütlenen, Türk yönü hakim kentsel mekân organizasyonlarıdır.

“Kent model(ler)i” kavramı ile Anadolu’nun özgün coğrafi altyapısı üzerinde, Bizans-Selçuklu ikili askeri-siyasal koşulları, Selçuklu kolonizasyon/yerleşim politikaları ve dönemin farklı sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkiler ağı kapsamında; Orta Asya ve İran Türk-İslâm yerleşim kültürü ve gelenekleri ile Anadolu’da devralınan Bizans yerleşim mirasının sentezi olarak mekansal kurgusunu yeniden biçimlendirilen ve Anadolu-Türk kimliği kazanan kentlerin, tarihsel süreçte evrimini ya da mekânsal kurgusunu ve gelişimini tanımlamaya yönelik simgesel anlatım(lar)dır.⁴

Bu noktada, Selçuklu dönemi kentinin mekânsal kurgusunu/modelini belirleyen temel unsurun; kentlerin askeri-siyasal-yönetimsel işlevi ve buna bağlı olarak kentsel/bölgesel hizmet potansiyeli olduğu öngörülmektedir.

Bu modellerden ilki, Kale Kent Modelidir; “A tipi kale kent modeli”; dönemin üretim-dağıtım ve savunma-güvenlik sistem ve teknolojileri ile sosyal-kültürel-ekonomik yapılanmaları kapsamında örgütlenmiş siyasal-yönetimsel merkezler için geçerlidir.

İkincisi Açık Kent Modelidir; “A tipi açık kent modeli”; Anadolu’da Selçuklu dönemi üretim-dağıtım sisteminin aktarma-bağlantı ya da coğrafi geçiş noktalarında milletlerarası ticaret potansiyeli boyutunda yerli-yabancı tüccarlara dönemin ulaşım-iletişim sağlar.

Üçüncüsü dış odaklı büyüme modeli; sur dışı yapılanma odağı “Dış Odaklı Büyüme Modeli” ile anlatılmak istenen; Anadolu’nun Bizans- Selçuklu ikili siyasal yapısının mekânsal yansıması olarak uc bölgeleri olarak tanımlanan savunma ya da güvenlik unsurlarının kentsel mekân organizasyonları üzerinde egemen olduğu karşılıklı sosyal-kültürel-ekonomik-askeri temas bölgelerinde, Türk-İslâm kolonizasyon ve yerleşimini teşvik amacıyla sur dışı yapılanma odakları niteliğindeki tekke ve zaviye ya da cami ve mescid gibi İslâmî anıtsal-kamusal yapılanmaların gerçekleştirilmesiyle mekânsal gelişme gösteren kentlerdir ki Ankara, Çankırı, Kütahya ve Tunguzlu gibi uç kentleri buna örnektir.

⁴ Koray Özcan, Anadolu-Türk Kent Tarihinden Bir Kesit: Selçuklu Döneminde Anadolu-Türk Kent Model(ler)i, **Bilgi Yaz**, sayı 38: 2006, s.161-184

1.5. Bahçe Kent

Howard'ın bahçe-kent girişimini, yaşamın büyük kentler yerine yerellik niteliği ağır basan küçük ölçekli topluluklarda yerleşebileceği inancıyla önce Letchworth, ardından 1919'da Welwyn Planı ile yaşama geçirmiştir. Howard'ın Bahçe Kent ideali, tüm dünyaya yayılmış, İngiltere'deki tanınmış kentlerin yanı sıra, birçok ülkenin kentleşme politikasına temel oluşturmuştur.⁵ İngilizler, Yenikent (New Town) kavramını, ilk olarak Ebenezer Howard'ın geliştirdiği Bahçe Kent (Garden City) düşüncesinden hareketle bulmuş ve uygulamışlardır.⁶ İkinci Dünya Savaşı'nın ilk yıllarında Barlow'un başkanlığındaki Krallık Komisyonu'nun raporunda nüfusu 10 milyonu bulan Londra'da nüfus yoğunlaşmasının ekonomik, toplumsal ve stratejik sakıncaları ortaya konulmuştu. Nüfusu ve sanayi ülke yüzeyine dengeli bir biçimde yaymak, büyük Londra'nın yükünü hafifletmek, ekonomik durgunluk ve işsizlik içine gömülmekte olan bölgeleri o durumdan kurtarmak için Londra'nın çevresinde, kendine yeterli küçük kentler kurmak ve geliştirmek düşüncesi İngiliz İşçi Partisi'ne sempatik gelmişti.⁷ Bu nedenledir ki, 1945 yılında bu parti iktidara gelince, yeni kentler kurma düşüncesini bir politika olarak benimsemiş ve parlamentodan geçirdiği bir yasa (New Town Acts) ile Londra çevresinde sayıları 10'u geçen, yeni kentlerin temelini atmıştır. Bugün sayıları 40'a ulaşan ve birkaçı dışında nüfusları 100 bini geçmeyen (ortalama olarak 40-50 bin arasında bulunan) bu kentlerde köylerin huzuru, sessizliği, yeşilliği, açık ve temiz havası, sağlık koşulları ile kentlerin bilgisi, görgüsü, teknik olanakları, siyasal dayanışma gücü ve ekonomik olanakları birleştirilmek istenmiştir.⁸

Ülkemizde Karadeniz yöresinin geleneksel yerleşim şekli bahçe-Kent türündendir. Hatta bahçe kısmı sadece bahçeyle sınırlı değil sahip olunan bütün toprağı içine alır. Bu yönüyle de bahçe-kent ile çiftlik arasında bir yerleşim şeklindedir.

Bununla birlikte ülkemizde deprem ve doğal afet sonucu yeniden inşa edilen yerleşim yerlerinde; Kütahya, Yeşilçay beldesi yerleşimi örneğinde olduğu gibi, bahçe-kent özelliği görülür.

1.6. Kırsal Kent

Köy-Kent ya da Köysel Kent önerisi, ufak bir ayrımla ve İsrail'in deneyimlerine dayanılarak Raanan Weitz tarafından da yinelenmektedir. 1971 yılında İsrail'de yapılan Rehovot Kentleşme Konferansı'na sunduğu bir raporda Weitz, kentleşme sürecinde yığılmayı önlemenin yalnız olanaklı değil, fakat aynı zamanda bir gereksinme olduğunu belirterek, bunu "kırsal kent (rural town)" adını verdiği toplumsal-ekonomik birimlerin sağlayacağını belirtmektedir. Weitz'a göre, kırsal kentlerin başlıca işlevleri tarımsal gelişmeyi, sanayileşmeyi ve modernleşmeyi hızlandırmaktır. Tarımda sanayinin en iyi biçimde bütünleşmesini bu birimler sağlayabilmektedir. Weitz, "Kırsal Kent" düşüncesine bir de "Sessiz Özek (quiet center)" kavramını eklemektedir. Sessiz Özek, yalnız tarım ve sanayi kuruluşlarına sahip, fakat oturmaya açık olmayan bir fiziksel birimdir. Köyün ticaret ve sanayi özeği olan bu Sessiz Özek'te yalnız çalışma saatlerini harcayan işçiler, akşamları bu özeğin dışında kalan evlerine dönmektedirler. Bu özekler, kentsel gelişmeyle tarımsal gelişme, tarımla sanayi arasında bir "köprü" olarak düşünülmekte, büyük kentlerin aradığı ölçeği zorunlu olarak gerektirmeyen; bununla birlikte, bunlardan birtakım sanayi kuruluşlarını alabilecek kapasitesi olan bir bağ hizmeti görmeleri beklenmektedir.⁹

⁵ Koray Özcan, a.g.m.,s.18

⁶ Ruşen Keleş, "Kentleşme Politikası", İmge Kitapevi, İstanbul 2010, s.52

⁷ Ruşen Keleş, a.g.e., s.53

⁸ Ruşen Keleş, a.g.e., s.53

⁹ Ruşen Keleş, a.g.e., s.55

1.7. Uydu Kent

Kentlerin içinde ve çevresinde, planlı ya da genellikle kendine yeterlik özelliği bulunmayan, ekonomik ve toplumsal gereksinimleri bakımından bağlı buldukları anakente dayanan topluluklara ise “Uydu Kent (Satellite City)” adı verilmektedir. Ama günümüzde mantar gibi çoğalan Uydu Kentler’ de, alışveriş özeklerinin ve iş alanlarının da yer aldığı dikkat çekmektedir. Bazen “Yatakhane Kent (Dormitory Town)” adı verilen Uydu Kentler’de yaşayanlar, gündüzleri çalışmak ya da alışveriş yapmak için ana kentin özeğine gider, akşamları Uydu Kent’e dönerler. Anakent ile Uydu Kent arasındaki bağlantıyı otobüs, tren, metro (yeraltı treni), dolmuş gibi kitlesel ulaşım araçlarıyla özel taşıtlar sağlar.¹⁰ Banliyöler, yatakhane kentler ve yakın kırsal mekânlarda yaşamaya dönük tercihlerin gözle görülür biçimde arttığı günümüzde, Howard’ın *Bahçe Kent*’i, Wright’ın banliyö benzeri *Brodacre Kent*’i ya da Le Combuisier’nin çok katlı kentsel kurgusu, sürdürülebilir kentsel yaşam için toplumsal ve çevresel yaşam olanakları sunmaktadır. Bununla birlikte, doğayı, teknolojik kente taşımaya çalışan Le Combuisier’nin doğa ve çevre ile görece uyumlu ve planlı kentsel tasarımları, dünyanın çeşitli yerlerinde uygulanmış ve etkilerinin geniş bir alan ve zamana yaymış sürdürülebilir kent arayışlarına örnektir.

2. Kentsel Dönüşüm

Kentsel dönüşüm kavramı, bir kentin süreç içinde yaşadığı fiziksel, sosyal, kültürel ve ekonomik değişimleri kapsamakta ise de, burada kavram, kentin fiziki-mekansal yapısının belirlenen amaçlar doğrultusunda köklü, müdahaleci bir anlayışla değişik anlamında kullanılmaktadır.¹¹

Kentsel dönüşümü, bir kentin tümünün veya belli kesimlerinin değişmesi, başka bir biçime girmesi şeklinde tanımlamakta, kent plancıları arasında bu kavramın, kentlere yeni yerleşim alanlarının eklenmesinden farklı olarak, kentin geçmişten beri var olan kesimlerinin iç yapısında ve başka yerleşim birimleriyle olan ilişkilerinde meydana gelen değişimleri anlatmak için kullanıldığını ifade etmektedir.¹²

Kentsel dönüşümünü en genel anlamda tanımlayacak olursak, bu olguyu ‘değişime uğrayan kentsel bir bölgenin ekonomik, fiziksel, sosyal ve çevresel sorunlarına kalıcı bir çözüm sağlayamaya çalışan kapsamlı bir bakış (vizyon) ve eylem olarak özetlememiz mümkündür. Bu kapsamda, kentsel bozulma süreçlerinin anlaşılması ve üzerinde uzlaşılması, toplum sağlığı için düşük yaşam koşullarının iyileştirilerek fiziksel ve sosyal altyapı eksikliklerinin giderilmesi, sorunların eşgüdümlü ve sürekli bir biçimde çözümlenmesi, yeni alanlar yerine varolan kentsel alanların planlanması ve yönetimi ve kentsel dokuda yitirilmiş sürekliliklerin yeniden sağlanması, dönüşümün vurgulanan diğer yönleri arasındadır.

Polat ve Dosdoğru aynı makalede, güncel bir kavram haline gelen kentsel dönüşüm karşılığında daha önce kullanılmış ve halen kullanılmakta olan; kentsel yenileme, yeniden canlandırma, yeniden yaratma, yeniden doğuş, yeniden geliştirme veya imar, yeniden yapılandırma, koruma, soylulaştırma gibi kavramlar bulunduğunu, kentlerin eskimiş veya eskimeye yüz tutmuş kesimlerinin ekonomiye ve topluma kazandırılmasında, işlevleri, konuları, amaçları ve yöntemleri birbirinden az veya çok farklılıklar gösteren bu kavramların hepsinden yararlanılabileceğini belirtmektedir.

¹⁰ Ruşen Keleş “**Kentleşme Politikası**”, İmge Kitapevi, İstanbul 2012, s.54

¹¹ Erol Kaya, **Belediyelerde Yerel Kalkınma Yönetimi**, Okutan, İstanbul 2004 s.85

¹² Neslinan Dostoğlu, Sibel Polat, Kentsel Dönüşüm Kavramı Üzerine: Bursa’da Kükürtlü Ve Mudanya Örnekleri, **Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi**, Cilt 12, Sayı 1, 2007 s:62

Kentsel dönüşümün amacını ise aşağıda belirtilen dört temel kriteri yerine getirmek olduğunu belirtmekte olup, bunlar;

- Fiziksel çöküşü durdurmak ve tarihi dokunun sürdürülebilirliğini sağlamak,
- Ekonomik yaşamı canlandırmak,
- Mimarlık ve kentsel yaşam kalitesini arttırmak ve kültüre dayalı dinamikleri harekete geçirmek,
- Proje sürecine her ölçekte ilgili aktörlerin katılımı sağlamaktır.

Yıldırım ise, Kentsel dönüşüm eylemlerinin başlıca amaçları, kent planlamasının da temel amaçlarıyla örtüşen bir şekilde tanımlamaktadır:

- Kentsel refah ve yaşam kalitesinin artırılması, kent merkezlerin gelirlerinin artırılması ve kentlerin ekonomik rekabet edebilirliğin sağlanması,
- Fiziksel koşullar ile toplumsal sorunlar arasında ilişki kurularak, sosyal dışlanmanın azaltılması,
- Kentsel politikanın çok paydaşlı ve katılımlı planlama yoluyla demokratik bir doğrultuda şekillendirilmesi,
- Kentsel alanların etkin kullanımı ile gereksiz yayılma ve israfın önlenmesi, böylece çevrenin korunması ve geliştirilmesi,
- Dönüşüme konu alanların şehrin geneli ile bütünleştirilmesi,
- Kentsel alanların doğasındaki sürekli değişim ihtiyacına cevap verilmesi.

Kentler, sürekli gelişen, değişen mekânlardır. Bu yönleri ile yaşayan bir organizma gibidir. Bir dönem kent için çok önemli olan ve o dönem için de en uygun yerde inşa edilen alanlar gün gelmekte ya önemini yitirmekte ve atıl hale gelmekte veya fonksiyon olarak önemini korumakla beraber mekân itibarı ile bulunduğu konum uygunsuz hale gelmektedir. Bazen de hem fonksiyon ve hem de konum itibarı ile uygunsuzluk söz konusu olabilmektedir. Bu alanlarda yenileme çalışmaları yapılmaması durumunda ise bir süre sonra izbe olarak tanımlanabilecek yıkıntı, döküntü, köhne alanlara dönüşmektedir. İşte bu alanların yenilenmesi, dönüştürülmesi için yapılan çalışmalara kentsel yenileme veya kentsel dönüşüm adı verilmektedir.¹³

3. Geleceğin Kentlerinin Özellikleri

Geleceğin kentleri sağlıklı yaşam, temiz çevre, problemsiz altyapı içinde güvenli ve enerji sıkıntısı olmayan şehirler olacak gibidir. Bu doğrultuda gelişen kent teorilerinin özellikleri ise şu başlıklar altında toplanabilir:¹⁴

a- Binalar

Sürdürülebilir yeşil bina stratejileri bilgi yönetimini kolaylaştıran ve operasyon verimliliğini artıran teknolojiler gerektirir.

Şehirlerin binaları ve tesislerin yaşam döngüsü boyunca devrede kalması; binaların yeni çevreci teknolojilerden yararlanması, karbon ayak izlerini azaltmaları, iç mekânlardaki hava kalitesini ve enerji verimliliğini iyileştirilmesi gereklidir. Binaların fonksiyonelliğinin yanında doğal afetlere özellikle de depreme dayanıklı ve korunaklı olması beklenir.

¹³ Hulusi Şentürk, "Kentsel Dönüşüm" Yerel Siyaset Dergisi, Ekim 2007 s.53

¹⁴ www.siemens.com.tr/sehirler E.T: 17.03.2012

Bununla birlikte binaların sanal yönetime ve enformasyona uygun altyapıda olması ve uyumlu olması beklenmektedir.

b- Kamu İdaresi

Şehirler için izlenecek yol, e-Yönetimdir. Kamu sektöründeki geniş süreç uzmanlığı ile bilgi işlem sektöründeki kapsamlı deneyim ile birleştirilerek kamu yönetiminin modernizasyonunu ve dönüşümünü gerçekleştirebilir.

Sanal Belediye, vatandaşların ve iş dünyasının her türlü hizmete, kendilerine uygun olan her an ve her yerde erişmelerini sağlanması beklenir. Şehir Kontrol alanıyla ise şehir yönetimlerinin belirlenmiş hedefleri yakalamasına, modern bilgi yönetimi ve karar destek sistemlerini kurmalarına imkan sunulacaktır.

c- Sağlık

Teşhisten tedavi ve sağlık bilişimine kadar en yeni teknolojilerle sağlık sektörünü daha verimli kılmaya, aynı zamanda artırılmış kaliteye sahip olacaktır. İleri görüntüleme teknolojileri, hasta ve laboratuvar takip yazılımı ile bina teknolojilerindeki uygulamaların zorunluluk olması beklenmektedir.

d- Enerji

Toplam Entegre Enerji (TIP) teknoloji platformu ve konfigürasyona yönelik araç ve destekler ile, enerji dağıtım sistemlerine yönelik ürün ve sistemleri içerir. Haberleşme modülleri, bu sistemleri ile daha üst seviyedeki yönetim sistemleri arasında arayüz oluşturur ve yatırımdan operasyona proje döngüsünün tamamında önemli bir tasarruf potansiyeli sunar. Sürdürülebilir enerji, hem uygulamaların sayısının hem de elektrik tüketimimizin artmaya devam edeceğini akıldan çıkarmadan; güvenli bir enerji arzı, uygun maliyet ve çevresel etki arasında dengeyi bulmak anlamına gelir. Ayrıca, doğal kaynakların giderek azaldığı ve bu durum enerjiyi tasarruflu kullanmaya zorladığı unutulmamalıdır.

Enerjinin elde edilmesinde geri dönüşüm ve insan sağlığını olumsuz etkileyen etmenlerden uzak olması beklenir. Ancak en önemli konuyu tükenen enerji kaynakları ve risklerde gözönüne alındığında enerji tasarrufunun oluşturulması beklenmektedir.

e- Su ve Atıksu Yönetimi

Belediyeler için en iyi arıtma seçeneklerini geliştirmelerine yardımcı olmak için, güçlü teknik uzmanlık ve kanıtlanmış kurulum deneyimi ile endüstrinin en geniş teknoloji portföyünün bir araya getirilmesi gerekmektedir. Çoklu teknoloji gereken projelerde en düşük enerji tüketimi ve kullanım ömrü, maliyetinde yüksek performans sunulması zorunluluk haline gelmesi beklenmektedir.

f- Spor Tesisleri

Spor ve etkinlik tesisleri, pek çok açıdan şehir altyapısını zorlar. Bu tür tesislerin şehir altyapısına entegrasyonu için gerek alanın içinde gerekse dışında son derece karmaşık bir ağla birleştirilmiş çözümler gereklidir. Şehirlerin içme suyunu, atık suyunu ve biyo atıklarını arıtmak; sanayiye, proses suyu ve yüksek derecede saf su oluşturmak için gerekli ana proses teknolojileri oluşturulmalı ve uygulanmalıdır.

Yaşam standardı ve kalitesiyle orantılı olarak spor ve egzersizin insan sağlığında çok büyük etkisinin olabileceği düşünülmekte ve sağlıklı toplumun en önemli şartının spor ve egzersiz yapması olacağı aşikardır.

g- Güvenlik ve Emniyet

İhtiyaçlar hiyerarşisinin ilk basamağını oluşturan güvenlik, yozlaşan kent ve kentlerin sakinleri göz önüne alındığında çok büyük bir iyileştirme ye açık alan olduğu görülür.

Akıllı yazılım tabanlı video analitiğini ve güvenlik yönetimini birleştirmektedir. Böylece müdahale ekibi, kritik altyapılar (enerji santralleri, havaalanları vb.), kurumlar ve binalar için son derece etkin güvenlik çözümleri sağlar.

h- Ulaşım

En gelişmiş teknolojilere dayanan “Entegre Ulaşım” çözümleri, büyüyen küresel nüfus, hızlı kentleşme, iklim değişimi ve kaynak koruma konularındaki güçlüklerle çözüm üretir. Şehir yöneticilerine şehirlerin sürdürülebilirliğini artırmak için en acil altyapı yatırımının ne olduğu sorulduğunda büyük bir çoğunluk ulaşım cevabını verir. Şehirler, hızlı, verimli ve ucuz bir toplu taşıma sistemi olmadan işleyemez. Trafik tıkanmış bir şehir, her yıl milyarlarca dolar değerinde üretkenlik kaybına uğrayan bir şehirdir.

Ulaşımında enerji tüketmeyen vasıtaların kullanılması öne çıkacak, buna paralel ulaşım yollarının bu doğrultuda yapılması veya dönüşümünün sağlanmasının önemli olması beklenmektedir.

4. Kent Yönetimi

Ülkemizde kent yönetiminde iki ayrı kurum etkin konumdadır. Bunardan birincisi İl Özel İdaresi ikincisi ise belediyedir.

İl özel idaresi, taşınır ve taşınmaz mallara ve bağımsız gelirlere sahip, genel karar organları halk tarafından seçilen, bölge halkının ortak ve belirli ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla hizmet veren tüzel kişiliğe sahip bir mahalli idare kuruluşudur.¹⁵ İl özel idaresinin yetki alanı, ilin tüm alanlarını kapsamaktadır. Bir yerde il özel idaresinin kurulabilmesi için, söz konusu yerin il statüsüne kavuşturulması yeterlidir. İl özel idarelerinin, ‘vali’, ‘il genel meclisi’ ve ‘il daimi encümeni’ olmak üzere üç organı bulunmaktadır.

Belediye kelimesi, köken itibarı ile Arapça olup, bir insan topluluğunun yerleşme niyeti ile oturduğu yer anlamına gelen “Beled” kelimesinden türemiştir. Sözcük esas itibarı ile beldeye ilişkin kuruluş veya yönetim anlamına gelmektedir.¹⁶

Kent yönetimi; kentin, kentliler için yaşanabilir mekânlar kılınması için yürütülen uğraştır. Yönetim, belirli bir amaca ulaşmak için başta insanlar olmak üzere parasal kaynakları, donanımı, demirbaşları, hammaddeleri, yardımcı malzemeleri ve zamanı birbiriyle uyumlu, verimli ve etkin kullanabilecek kararlar alma ve uygulama sürecinin toplamıdır.¹⁷ Bir başka tanıma göre yönetim, ne yapması gerektiğini belirleme ve bu amacı en iyi biçimde başkaları aracılığı ile gerçekleştirmenin uygulamasıdır.¹⁸

1580 sayılı Belediye Kanunu'nda belediye şu şekilde tarif edilmekte idi: "Beldenin ve belde sakinlerinin mahalli mahiyette müşterek ve medeni ihtiyaçlarını tanzim ve tesviye ile mükellef kamu tüzel kişiliğidir."

5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre ise belediye, "belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir.

¹⁵ Muharrem Es, **İl Özel İdaresi, Şehir ve Yerel Yönetimler**, İlke Yayınları, İstanbul 1996, s:84

¹⁶ Mustafa Dönmez, **Belediye kanunu**, Mevzuat yay., Ankara 2010, sf: 73

¹⁷ **Erol Eren**, Yönetim ve Organizasyon, **Beta Basım Yayım, İstanbul 2001, s.3**

¹⁸ **İlker Akat, vd.**, İşletme Yönetimi, **Fakülteler Kitapevi, İzmir 1999, s.9**

4.1. Yerel Yönetim

Evrensel bir tanım ile yerel yönetimler, belirli bir coğrafi alanda (köy, kent, kasaba, il, v.b) yaşayan yerel topluluğun bireylerine, bir arada yaşamak nedeniyle kendilerini en çok ilgilendiren konularda hizmet üretmek amacıyla kurulan, karar organları (kimi durumlarda yürütme organları) yerel toplulukça seçilerek göreve getirilen, yasalarla belirlenmiş görevlere ve yetkilere, özel gelirlere, bütçeye ve personele sahip, merkezi yönetimle olan ilişkilerinde yönetsel özerklikten yararlanan kamu tüzel kişileridir.

Yerel yönetimler, kendi bölgelerindeki ihtiyaçların neler olduklarını ve miktarlarını merkezi idareye oranla daha akılcı bir biçimde saptayabilme olanaklarına sahiptirler. Bu durum, kaynakların israf edilmesini azaltır.

Kısacası, yerel yönetimler ekonomik açıdan aynı verimi, merkezi idareye oranla daha az kaynakla sağlamaktadırlar. Bu nedenle, merkezi idarenin yanında birde yerel bir yönetimin bulunması ekonomik açıdan zorunluluğu olarak ortaya çıkmaktadır.¹⁹

Yerel yönetimler, belirli hizmetlerin sağlanmasını Sivil Toplum Kuruluşları (STK)'lar aracılığıyla gerçekleştirebilmektedir. Bazı alanlarda halkın bilgi, deneyim ve becerisinin harekete geçirilmesi, STK'ların desteğinin sağlanması çok önemli yararlar sağlamaktadır. Bu kapsamda yerel yönetimler, çeşitli meslek kuruluşları, sendikalar, kooperatif birlikleri, dernekler ve diğer gönüllü kuruluşlarla çeşitli alanlarda işbirliği ve ortak yürütebilmektedir.

5. Sürdürülebilir Kent Yönetimi

Yönetim modellerinde yaşanan gelişmeler kent yönetimine de uygulanmaya başlanmış, modern yönetim tekniklerinin kamuya uygulanması ile yeni kamu yönetimi anlayışı oluşmaya başlanmıştır. Kent yönetiminde daha çok yerel yönetim etkin olduğundan, yerel yönetim eksenli bir saptama yapılacaktır. Sürdürülebilir kent yönetiminin başlıca özellikleri şu şekildedir:

5.1. Vatandaş Odaklılık

Belediyelerin vatandaş odaklı olması demek, belediye hizmetlerinin planlanması, uygulanması ve sunumunda halkın beklenti ve taleplerinin dikkate alınmasını demektir.

5.2. Katılımcı yönetim

Demokrasiyi üstün kılan, halkın siyasal sisteme katılımı ve denetimidir. Katılımın amacı siyaseti ve yönetimi etkilemektir.²⁰

5.3. Şeffaf Yönetim

Belediyeler, merkezi idareye göre daha fazla halkın gözü önünde olan kurumlardır. Belediye meclis üyeleri de milletvekillerinin aksine meslekleri vekillik olan kişiler olmadıkları için günlük hayatın içinde herkes gibi yaşamaktadırlar. Yani, belediye yönetimi ve meclis üyeleri ayrıcalıklı bir sınıf oluşturmamaktadır. Bu sebeple de halkın gözetimine ve denetimine, merkezi idareye göre daha açık olan kurumlardır.

5.4. Hesap Verebilirlik

Belediyeler, üzerlerindeki ciddi vesayet denetimi sebebi ile merkezi idareye ve yargı yolu ile de yargıya hesap vermektedirler. Yeni düzenlenen kanunlar kapsamında artık bu hesap verme

¹⁹http://www.siviltoplumakademisi.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=710:yerel-yoenetimler-ve-sivil-toplum-kurulular&catid=44:son-haberler&Itemid=118 erişim:27.02.2012

²⁰ M. Akif Çukurçayır, **Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi**, Yargı Yayınevi, Ankara 2000, s: 13

işlevi daha da yoğunlaşmıştır. Bir yandan meclisin denetim yetkisi geliştirilirken, diğer yandan da vatandaşın denetim yetkisi geliştirilmiştir.

5.5. Etkin Yönetim

Etkinlik, tüm kamu hizmetlerinde olduğu gibi belediye hizmetlerinde de büyük öneme sahiptir. Belediyelerin zaten kıt olan kamu kaynaklarını kullanırken etkinlik kriterine önem vermeleri gerekmektedir.

5.6. Bilgi ve teknoloji kullanımı

Bilgi akışının yoğunlaştığı interaktif ortamların çoğalmasıyla, artık Global Bilgi Toplumlara oluşmaya başlamış, belediyeler olarak karşımıza klasik anlayışa sahip bireylerden çok, katılımcı, sorgulayan bilinçli e-bireyler çıkmaya başlamıştır.

5.7. Esnek Örgütlenme-Yalın örgüt ve yetki devri

Belediyeler birer kamu kurumları olduklarından, tipik kamu kurumları örgütlenmesinde yaşanan sıkıntıları bünyelerinde bulundurmaktadırlar. Uzun yıllardır politik gerekçelerle beslenen ve kamu yönetimini istihdam sahası, ekmek kapısı olarak gören anlayışın getirdiği aşırı personel çalıştırma ve bu personele gerekli olup olmadığı sorgulanmaksızın iş icat etme çabaları, diğer yanda Weberci yaklaşımla oluşturulan ve her şeyi katı sınırlamalar ve dikey hiyerarşik yapılanmalar içerisinde değerlendiren bürokratik anlayış sonucu, belediyelerimiz “Fil Hastalığı” olarak da tanımlanan hantal yapıya dönüştürülmüştür.

5.8. Analiz Yapma

Bir şehri yönetenler, şehirlerini sürdürülebilir hale getirmek için nasıl bir yönetim sergilemeli? Bazen rakamlar karmaşık problemlerin çözümüdür. Pragmatik maliyet – fayda analizi, potansiyel girişimlerin başlatılmasında en yararlı yöntem olabilir. Her ölçüm, işaret ettiği ekonomik, sosyal, çevresel, siyasi ve maliyet faydaya göre değerlendirilir.

Sonuç

Türkiye’ de kent tanımında bir kargaşa sözkonusudur. Hangi yerleşim birimlerinin kent sayılacağı konusundaki yasal düzenlemeler ve kurumsal kabuller birlikte değerlendirildiğinde, farklı kent sayısı ve kentli nüfus büyüklükleri ile karşılaşılmaktadır.

İçinde yaşadığımız çevreyi ve kentleri anlayabilmek için mekânsal biçimlenmelerin oluşum ve dönüşüm süreçlerini kavramak önemlidir. Mevcut bulunan şehirlerin dışında gelişen ve dönüşen dünyamızda yeni şehir anlayışları ve modelleri ortaya çıkmıştır. Bilgi ve enformasyon çağının gereklerine uygun ve ihtiyaçlarını karşılayan yeni kent modelleri geliştirmiştir.

Öte yandan, Ülkemizde 1580 ve yenilenen 5393 sayılı Belediye Kanunu ile belediyeler kentsel yönetim birimleri olarak kurgulanmıştır. Başka bir ifadeyle, söz konusu yasal düzenleme, belediye teşkilatı bulunan yerleşim birimlerini “kent” olarak kabul etmektedir. Kanun’ da bu tür yerleşim birimleri için açıkça kent kavramı kullanılmamış olsa bile, görevleri ve gelir kaynakları incelendiğinde, belediyelerin kentsel alanlar için oluşturulmuş yönetim birimleri oldukları gözlemlenebilmektedir. Ancak, Türkiye’ de belediyelerin büyük bir bölümün küçük ölçekli ve kırsal karakterli olması nedeniyle, gerekli hukuki altyapıyı tamamlayarak belediye tüzel kişiliğine dönüştürülen yerleşim birimlerinin kırsal özelliklerinden kurtulamadığı, dolayısıyla her belediye biriminin gerçek anlamda “kent” olarak kabul edilemeyeceği vurgulanmaktadır. Yerinde yönetim ilkesinden bakıldığında bu kentlerin sürdürülebilir yönetimlerinin baş aktörü belediye yönetimleridir.

Sürdürülebilirliğin kesin olarak ne anlama geldiği ve yaşadığımız toplumun

sürdürülebilirliğinin nelere bağlı olduğu üzerinde açıklık bulunmamaktadır. Asıl sorun, sürdürülebilirliğin nasıl belirlenip sürdürülebilir kalkınmanın nasıl başarılabacağı konusundadır. Bu konuda kesin yanıt bulunmamaktadır. Tartışma çok geniş ve değişik alanlarda sürmekte ve sürecektir.

Sürdürülebilir kent anlayışının hareket noktası, çevrenin ya da çevre sorunlarının bir sonuç olarak değerlendirilmesine karşı çıkan ve bu doğrultuda çevreyi, kalkınmanın kaynağı ve sınırı olarak gören bir düşünce tarzıdır.

Belediye yönetimi, Sivil Toplum Kuruluşları (STK) aracılığı ile bir yandan sonradan dönmek zorunda kalmayacağı, doğru kararlar alma şansına sahip olur, öte yandan kararların uygulanması aşamasında gerekli destekleri daha başlangıçta elde etme olanağına kavuşur.

KAYNAKÇA

- AKAT İlker, vd., “İşletme Yönetimi”, Fakülteler Kitapevi, İzmir 1999
- ÇUKURÇAYIR Akif, “Çok Boyutlu Bir Kavram Olarak Yönetişim”, Çağdaş Kamu Yönetimi, c:1, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2003
- DOĞRU Ali O., Seker D.Z., “Coğrafi Bilgi Sistemlerinde 3b Kent Modelleme Olanaklarının İrdelenmesi”, Tmmob Coğrafi Bilgi Sistemler Kongresi, 02-06 Kasım 2009, İzmir 2009
- DOSTOĞLU Neslinan, POLAT Sibel, “Kentsel Dönüşüm Kavramı Üzerine: Bursa’da Kükürtlü Ve Mudanya Örnekleri”, Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt 12, Sayı 1, 2007, s:62
- DÖNMEZ Mustafa, “Belediye Kanunu”, Mevzuat yayınevi, Ankara 2010
- EREN Erol, “Yönetim ve Organizasyon”, Beta Basım Yayım, İstanbul 2001
- ES Muharrem, “İl Özel İdaresi, Şehir ve Yerel Yönetimler”, İlke Yayınları, İstanbul 1996
- GÜNEY Caner, “Megakent Yönetimi Ve Mekansal Veri Altyapısı”, Tmmob İstanbul İl Koordinasyon Kurulu II. İstanbul Kent Sempozyumu”, 20-23 Mayıs 2010, İstanbul 2010
- http://www.directionsmag.com/article.php?article_id=2209, E.T:30 Eylül 2011
- <http://www.siemens.com.tr/sehirler> E.T: 17.03.2012
- http://www.siviltoplumakademisi.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=710:yer-el-yoenetimler-ve-sivil-toplum-kurulular&catid=44:son-haberler&Itemid=118
E.T:27.02.2012
- KAYA Erol, “Belediyelerde Yerel Kalkınma Yönetimi”, Okutan, İstanbul 2004
- KELEŞ Ruşen “Kentleşme Politikası”, İmge Kitapevi, İstanbul 2010
- KELEŞ Ruşen “Kentleşme Politikası”, 11. Baskı, İmge Kitapevi, İstanbul 2012
- ÖZCAN Koray, “Anadolu-Türk Kent Tarihinden Bir Kesit: Selçuklu Döneminde Anadolu-Türk Kent Model(ler)i”, Bilig Yaz, sayı 38, 2006, s.161-184
- ŞENTÜRK Hulusi, “Kentsel Dönüşüm”, Yerel Siyaset Dergisi, Ekim 2007 s.53